

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

خروج رسمی انگلیس از اتحادیه اروپا و پیامدهای آن

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

نام پژوهشگر: علی ظریف

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	□ نکات برجسته.....
۱	□ مقدمه
۲	□ واکنشهای بین المللی
۳	□ توافقنامه خروج.....
۴	□ توافقنامه خروج از سه جهت دارای اهمیت است
۴	□ پیامدهای خروج برای انگلیس
۶	□ دیگر پیامدهای زیان بار برگزیت بر اقتصاد انگلیس
۶	□ پیامدهای خروج برای اتحادیه اروپا.....
۷	□ نتیجه گیری

نکات برجسته

- ۱) انگلیس به عنوان اولین عضو خروج کرده از اتحادیه اروپا
- ۲) حمایت راست گرایان افراطی از نهایه شدن خروج انگلیس از اتحادیه اروپا
- ۳) آغاز پروسه ۱۱ ماهه انتقالی برای بررسی جزئیات روابط انگلیس و اتحادیه اروپا در دوره پسا برگزیت
- ۴) کوچک شدن اقتصاد انگلیس و کند شدن رشد اقتصادی اتحادیه اروپا
- ۵) قوت گرفتن خطر فروپاشی اتحادیه اروپا
- ۶) از دست رفتن جایگاه اتحادیه اروپا جایگاه در نظام بین الملل

مقدمه

پس از سه سال و نیم کشمکش روز جدایی بریتانیا از اتحادیه اروپا فرا رسید و اتحادیه اروپا برای نخستین بار در ۴۷ سال گذشته، یعنی از بدو تأسیس خود تاکنون، عضوی را از دست داد. انگلیس شامگاه جمعه ۱۱ بهمن ماه (۳۱ ژانویه ۲۰۲۰) در ساعت ۲۳ (به وقت محلی لندن) به طور رسمی از اتحادیه اروپا خارج شد. خروج انگلیس از اتحادیه اروپا نقطه عطفی تاریخی برای این اتحادیه منطقه ای بود که چندین دهه است به الگویی برای دیگر اتحادیه‌های منطقه‌ای تبدیل شده است. «بوریس جانسون» نخست‌وزیر انگلیس در آستانه خروج کشورش از اتحادیه اروپا با صدور پیامی ویدئویی خطاب به مردم انگلیس گفت: «برای بسیاری از افراد، این لحظه هیجان‌انگیز "امید" است. لحظه‌ای که هیچ‌وقت گمان نمی‌کردند فرا برسد». جانسون با بیان اینکه خروج از اتحادیه اروپا «یک پایان نیست، بلکه یک شروع است»، افزود: «معتقدم این کار درست، سالم و دموکراتیکی بود که انجام دادیم ... اتحادیه اروپا طی بیش از ۵۰ سال در جهتی تحول پیدا کرد که دیگر برای این کشور (انگلیس) مناسب نیست»^۱.

این "رویداد تاریخی" البته شکاف بزرگی در جامعه انگلیس ایجاد کرده است. دسته‌ای از مردم شادمان هستند که اتحادیه اروپا را ترک کرده اند ولی اکثریت مردم اسکاتلند و ایرلند شمالی ناراحت و افسرده از این جدایی هستند. بلافاصله پس از

(خبرآنلاین، انگلیس رسماً از اتحادیه اروپا خارج شد، ۱۳۹۸/۱۱/۱۲)

این جدایی مذاکرات انگلیس و اتحادیه اروپا بر سر جزئیات توافق تجاری و روابط آتی شروع شد و هر دو طرف نیز زیر فشار زمانی قرار گرفته اند.

گفتنی است انگلیس در سال ۱۹۷۳ میلادی به اتحادیه اروپا ملحق شد. در آن زمان این اتحادیه با نام «اتحادیه اقتصادی اروپا» فعالیت داشت و تعداد اعضایش کمتر از تعداد اعضای فعلی بود. بعد از وعده دولت «دیوید کامرون» در سال ۲۰۱۵ مبنی بر برگزاری همه‌پرسی برگزیت، در روز ۲۳ ژوئن سال ۲۰۱۶ میلادی (سوم تیر ۱۳۹۵) این همه‌پرسی برگزار شد و مجموعاً ۵۱,۹ درصد از رای‌دهندگان انگلیسی خواستار خروج از اتحادیه اروپا شدند و ۴۸,۱ درصد از شرکت‌کنندگان هم به ماندن در این اتحادیه رأی دادند. بیش از سی میلیون نفر در این همه‌پرسی سرنوشت ساز شرکت کرده بودند که به معنای مشارکت ۷۱,۸ درصدی شهروندان انگلیسی بود.

□ واکنش‌های بین‌المللی

«جوزپ بورل» مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا در واکنش به برگزیت، گفت: با اینکه از این تصمیم انگلیس برای ترک اتحادیه متأسف هستیم، اما به این انتخاب احترام می‌گذاریم و آماده حرکت رو به جلو هستیم. به گزارش وبگاه اطلاع‌رسانی اتحادیه اروپا، بورل با صدور بیانیه‌ای توضیح داد: انگلیس هنوز هم یک شریک مهم برای اتحادیه اروپا باقی خواهد ماند و روابط اقتصادی، اجتماعی و سیاسی بین اتحادیه اروپا و انگلیس به پایان نمی‌رسد.^۱

^۱ -روزنامه اطلاعات، «انگلیس پس از ۴۷ سال رسماً از اتحادیه اروپا خارج شد»، ۱۳/۱۱/۱۳۹۸

«اورزولا فن درلاین»، رئیس اتحادیه اروپا، به خبرنگاران گفت: «تجربه به ما آموخته است که قدرت ما نه در انزوای پرزرق و برق، که در اتحاد یگانه‌مان نهفته است.» این عضو ارشد اتحادیه اروپا با بیان این که تمرکز اتحادیه اروپا باید بر پیشبرد انقلاب دیجیتال، مسئله مهاجرت و مقابله با تغییرات اقلیمی قرار گیرد، گفت: «چالش‌هایی که اروپا با آن مواجه است و فرصت‌هایی که می‌تواند به چنگ آورد با برگزیت تغییر نخواهد کرد».

«دیوید ساسولی»، رئیس پارلمان اروپا نیز طی اظهاراتی گفت: «ما در آستانه شروعی دوباره برای اروپا هستیم. ما نباید فراموش کنیم زمانی که با یکدیگر دست به انجام کاری می‌زنیم چقدر قدرتمندتر هستیم».

«شارل میشل»، رئیس شورای اروپا، نیز گفت: «زمانی که کسی ما را ترک می‌گوید هیچ‌وقت زمان شادی نیست اما ما در حال گشودن سرفصلی جدید هستیم. ما همه انرژی‌مان را صرف ساخت اتحادیه‌ای بلندپروازتر و قوی‌تر خواهیم کرد؛ با ۲۷ دموکراسی قوی، ارزش‌های قوی، آزادی‌ها، ۲۲ میلیون فرصت تجاری و یک بازار واحد»^۱.

خروج انگلیس از اتحادیه اروپا موجب خشنودی مخالفان اتحادیه اروپا شد. رهبر حزب راست‌گرای «اجتماع ملی» فرانسه تصریح کرد: برگزیت نشان‌دهنده شکست اتحادیه اروپا است. «مارین لوپن» در پیامی توییتری در این زمینه نوشت: از اتحادیه اروپا در تاریخ به‌مثابه شکست یاد خواهد شد. روز برگزیت باید آغاز ایجاد اتحاد ملل اروپایی باشد، چیزی که مردم اروپا بسیار به آن علاقه دارند. این اتحادیه شکستی در تاریخ خواهد بود^۲.

□ توافقنامه خروج

انگلیس قرار بود ۲۹ مارس ۲۰۱۹ (۹ فروردین ۱۳۹۸) اتحادیه اروپا را ترک کند؛ ولی این تاریخ سه بار به تعویق افتاده است. اتحادیه اروپا ۱۰ آوریل ۲۰۱۹ مهلت انگلیس برای خروج را تا ۳۱ اکتبر (۹ آبان) تمدید کرد و سپس با درخواست مجدد دولت انگلیس، این تاریخ برای سه ماه دیگر، یعنی تا ۳۱ ژانویه ۲۰۲۰ (یازدهم بهمن ۱۳۹۸) به تعویق افتاد. حضور فیزیکی انگلیس در نهادهای اتحادیه اروپا از روز شنبه یکم فوریه ۲۰۲۰ دیگر به شکل سابق نیست اما در دوره انتقالی یازده ماهه پیش رو نوع روابط میان بریتانیا و اتحادیه اروپا به شکل سابق و دست نخورده باقی خواهد ماند. این مسئله در زندگی روزمره مردم عادی از حیث تردد، داد و ستد و جابجایی و نیز انجام معاملات تجاری صدق خواهد کرد. دو طرف تا ۳۱ دسامبر سال جاری میلادی بر سر جزئیات دقیق روابط تجاری و دیگر تعاملات چانه زنی خواهند کرد و پس از آن دوره «پسا برگزیت» فرا خواهد رسید. انگلیس به عنوان نخستین کشوری که از اتحادیه اروپا خارج می‌شود، در طول دوره انتقالی علاوه بر چانه زنی با اتحادیه اروپا فرصت مناسبی پیش رو خواهد داشت تا فارغ از چارچوب و محدودیت‌های پیشین با

^۱ (یورو نیوز، «پیام اتحاد و امیدواری رهبران اتحادیه اروپا در آستانه خروج بریتانیا»، ۳۱/۰۱/۲۰۲۰)

^۲ (روزنامه دنیای اقتصاد، ۱۳۹۸/۱۱/۱۴)

شرکای اقتصادی خود از جمله آمریکا، چین و دیگر قطب‌های اقتصادی جهان بر سر تعامل و همکاری‌های جدید وارد مذاکره شود.

□ توافقنامه خروج از سه جهت دارای اهمیت است:

۱- میزان بدهی بریتانیا به اتحادیه اروپا

۲- حقوق بریتانیایی‌هایی که به کشورهای دیگر عضو اتحادیه اروپا مهاجرت کرده‌اند و نیز حقوق اروپایی‌هایی که به بریتانیا مهاجرت کرده‌اند

۳- وضع مرز ایرلند شمالی و جمهوری ایرلند

طبق توافقنامه، پس از خروج یک دوره تقریباً یک‌ساله «گذار» (تا پایان سال ۲۰۲۰) آغاز می‌شود که در آن وضعیت فعلی روابط تجاری حفظ می‌شود تا دو طرف بتوانند درباره امضای یک پیمان تجارت آزاد مذاکره کنند. دو طرف در کنار توافقنامه خروج، یک «بیانیه سیاسی» مشترک هم امضا کرده‌اند که از نظر حقوقی الزام‌آور نیست و هدفش اعلام خواسته‌های دو طرف در روابطشان پس از برگزیت است.^۱

□ پیامدهای خروج برای انگلیس

درباره آثار اقتصادی خروج از اتحادیه در داخل انگلیس، نهاد ناظر بر مصرف بودجه انگلیس اعلام کرده اگر این کشور خروج بدون توافقی داشته باشد، دچار رکود اقتصادی و متحمل زیان ۳۰ میلیارد پوندی خواهد شد. طبق تحقیقات انجام شده که روزنامه ایندیپندنت منتشر کرد، خروج بدون توافق، ۲۵۲ میلیارد پوند هزینه برای اقتصاد این کشور در پی خواهد داشت. براساس پیش‌بینی بانک مرکزی انگلیس، یکی از پیامدهای خروج بدون توافق، کوچکتر شدن ۸ تا ۹ درصدی اقتصاد این کشور در یک سال خواهد بود که سبب کند شدن رشد اقتصادی اتحادیه اروپا و کشورهایایی خواهد شد که تجارت گسترده‌ای با بریتانیا دارند.

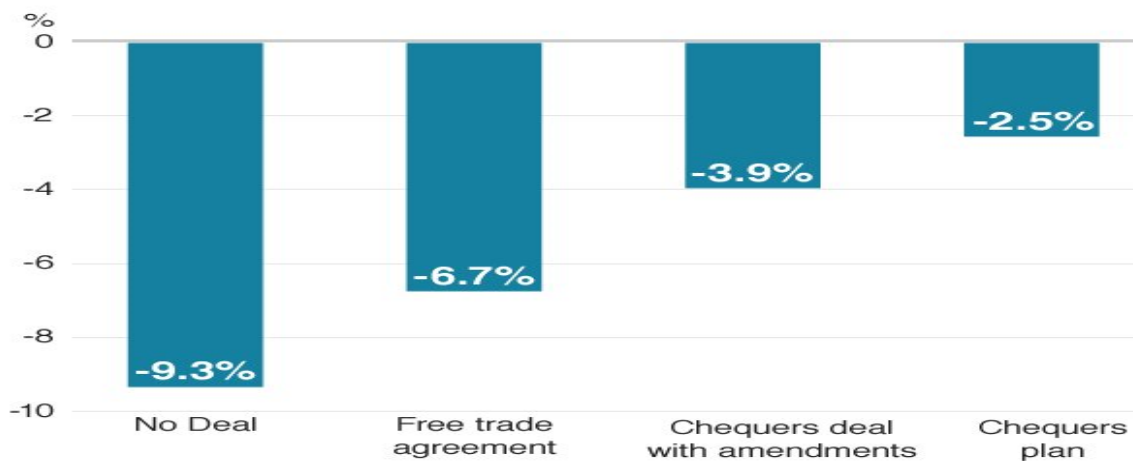
همچنین گزارش اخیر صندوق بین‌المللی پول (IMF) درباره پیامدهای برگزیت نشان داد، رشد اقتصادی انگلیس در سال ۲۰۲۰ با کاهش ۲ درصدی مواجه خواهد شد. بخشی از این کاهش به دلیل تعرفه‌هایی خواهد بود که پس از برگزیت بر

^۱(بی بی سی، «برگزیت: یک راهنمای بسیار ساده»، ۱۲/۱۱/۲۰۱۹)

صادرات و واردات کالا بسته می‌شود. در این صورت افزایش بلا تکلیفی و کاهش اعتماد در کسب و کار، به کاهش سرمایه‌گذاری و افزایش بهای کالا و در مجموع «به رکود اقتصادی و کاهش شدید ارزش پوند منجر می‌شود». همچنین طبق پیش‌بینی نهاد ناظر بر مصرف بودجه انگلیس، ادامه این وضعیت تا سال ۲۰۲۴ به افزایش استقراض دولت و هزینه‌های عمومی منجر می‌شود. از دیگر پیامدهای کاهش ارزش پوند، گرانت شدن کالاهای وارداتی برای شهروندان این کشور است و این مسئله خود سبب بالا رفتن تورم در انگلیس می‌شود. در واقع با افزایش قیمت‌ها، قدرت خرید خانوارها کاهش می‌یابد، مگر اینکه رشد دستمزدها از نرخ تورم فراتر رود. طبق آمارهای منتشر شده بانک مرکزی انگلیس، خروج با توافق از اتحادیه اروپا سبب کاهش ۳٫۹ درصدی اقتصاد بریتانیا و پیامد برگزیت بدون توافق کاهش ۹٫۳ درصدی در اقتصاد این کشور را منجر می‌شود. از دیگر عواقب مهم برگزیت، خروج شمار زیادی از شرکت‌ها و نهادهای مالی و بانکی و کارمندان آنها از لندن است؛ در واقع آنها به مکانی منتقل خواهند شد که منطقه یورو باشد و بتوانند در چارچوب قوانین این اتحادیه به فعالیت خود ادامه دهند. صندوق بین‌المللی پول همچنین در گزارشی اعلام کرد که برگزیت بیشترین ضربه را بر اقتصاد انگلستان وارد خواهد کرد. طبق آمارها، انگلستان سالیانه نزدیک به ۴۸ میلیارد دلار واردات مواد غذایی دارد که اغلب آن از اتحادیه اروپاست؛ اهمیت این مسئله و عوارض برگزیت سبب شده تا این کشور اقدام به ذخیره‌سازی مواد غذایی و دارو بکند تا بعد از تکمیل فرایند خروج از اتحادیه اروپا، شاهد یک شوک قیمتی و کمبود مواد غذایی و دارویی نباشد.^۱

How Brexit will affect UK growth

Figures estimate impact on GDP 15 years after the UK leaves the EU

Note: Each scenario has a range of outcomes, these figures show the middle point assuming 100% reduction in migration.

Source: Office for National Statistics, Bank of England

BBC

^۱ (ایرنا، «پیامدهای اقتصادی برگزیت دامن کدام کشورها را می‌گیرد؟» ۱۳۹۸/۵/۱۱)

□ دیگر پیامدهای زیان‌بار برگزیت بر اقتصاد انگلیس:

تولید ناخالص داخلی انگلیس در ۱۵ سال آینده بیش از سه تریلیون پوند کاهش خواهد یافت.

درآمدهای مالیاتی انگلیس در مدت ۱۵ سال، ۸۲,۴ میلیارد پوند کاهش خواهد یافت.

□ پیامدهای خروج برای اتحادیه اروپا

۱- **خطر فروپاشی اتحادیه اروپا:** خروج انگلیس از اتحادیه اروپا می‌تواند زمینه را برای وسوسه دیگر کشورهای عضو به خصوص کشورهایی مانند یونان، که با چالش‌دهی به دیگر اعضای اتحادیه اروپا و اعتراض‌های مردمی به اصلاحات اقتصادی مورد نظر این اتحادیه روبه‌رو بوده است، برای خروج از این اتحادیه فراهم سازد. این احتمال وجود دارد که سایر کشورهای عضو این اتحادیه نیز در صدد مذاکره مجدد با اتحادیه اروپا درباره شرط‌های عضویت خود برآیند.

۲- **کاهش امنیت و اقتدار اتحادیه اروپا:** از آنجایی که انگلیس تنها کشوری است که به همراه فرانسه از کرسی دائم شورای امنیت برخوردار است و این سبب شده این اتحادیه در روابط بین‌الملل خود با سایر کشورها از اقتدار برخوردار باشد و همچنین در حفظ صلح و امنیت بین‌المللی تاثیرگذار باشد، بدین جهت خروج انگلیس از این اتحادیه اثر مخربی بر سیاست خارجی و امنیتی اتحادیه اروپا دارد.

پدیده برگزیت نتیجه سه پیامد اساسی در اتحادیه اروپا محسوب می شود.

۱- بحران مهاجرت و تاثیر آن بر اشتغال شهروندان انگلیسی (گسترش بیکاری)

۲- افزایش نقش آفرینی بنگاه‌های بزرگ اقتصادی و تضعیف بنگاه کوچک

۳- اولویت یافتن نهادهای فرادستی اتحادیه اروپا و کاهش اختیارات نهادهای ملی

صاحب نظران معتقدند برگزیت پیامدهایی منفی برای اقتصاد انگلیس خواهد داشت، پیامدهایی چون: از دست دادن بسیاری از شرکای اقتصادی خود، از بین رفتن صدها هزار فرصت شغلی که با این اتحادیه ارتباط مستقیم دارند، کاهش قدرت رقابت تجاری این کشور، به خطر افتادن موقعیت لندن به عنوان مرکز مالی جهانی، افزایش موانع تجاری برای تجارت با کشورهای دیگر از جمله اعمال تعرفه‌های گمرکی، کاهش سرمایه‌گذاری‌های خارجی در انگلیس، کاهش شمار مهاجرانی که از اتحادیه اروپا وارد انگلیس می‌شوند و در نتیجه کمبود نیروی کار در بخش‌های ساخت و ساز و خدمات، افزایش قیمت‌ها برای مصرف‌کنندگان انگلیسی، تشدید سیاست ریاضت اقتصادی، کوچک‌تر شدن اقتصاد این کشور، آسیب خوردن رشد اقتصادی انگلیس و...^۱

آنچه مسلم است برگزیت باعث کند شدن رشد اقتصادی هم انگلیس و هم اتحادیه اروپا می‌شود؛ اتحادیه‌ای که بزرگ‌ترین بلوک اقتصادی منطقه‌ای در جهان است. چنین اتفاقی می‌تواند حتی در کوتاه‌مدت و درازمدت روی اقتصاد جهان نیز تأثیر منفی بگذارد. علاوه بر این برگزیت از یک طرف می‌تواند وزن اتحادیه اروپا در معادلات جهانی را کمتر کند و از طرف دیگر انتظار می‌رود سیاست خارجی انگلیس در قبال مناقشه‌های بین‌المللی از سیاست‌های اروپایی فاصله گرفته و انگلیس بیشتر در راستای منافع آمریکا حرکت کند.

^۱ (خبرگزاری صدا و سیما، «خروج انگلیس از اتحادیه اروپا؟»، ۱۳۹۸/۱۱/۱۲)